

ਆਦਮੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਸਮਝਿਆ ਸੀ (12:1-3, 18-23)

ਇਕ ਦਿਨ ਜਦ ਨਬੂਕਦਨੱਜ਼ਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਆਪਣੇ ਮਹਿਲ ਦੀ ਛੱਤ ਉੱਤੇ ਟਹਿਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਆਇਆ, ‘‘ਕੀ ਇਹ ਉਹ ਵੱਡਾ ਬਾਬਲ ਨਹੀਂ ਜਿਹ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੇ ਵਾਸ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਮਹਿਮਾ ਦੀ ਵੱਡਿਆਈ ਹੋਵੇ?’’ (ਦਾਨੀਏਲ 4:30)। ਉਹਦੇ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਹੀ, ਅਸਮਾਨ ਤੋਂ ਇਕ ਅਵਾਜ਼ ਆਈ:

ਹੇ ਰਾਜਾ ਨਬੂਕਦਨੱਜ਼ਰ ... ਰਾਜ ਤੈਥੋਂ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੂੰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੱਕਿਆ ਜਾਵੇਂਗਾ ਤੇ ਤੇਰਾ ਵਾਸ ਖੇਤ ਦੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਤੈਨੂੰ ਘਾਹ ਖੁਆਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਬਲਦਾਂ ਨੂੰ ਖੁਆਈਦਾ ਹੈ... ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਅੱਤ ਮਹਾਨ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸਰਦਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹ ਨੂੰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ (ਦਾਨੀਏਲ 4:31, 32)।

ਉਸੇ ਵੇਲੇ, ਨਬੂਕਦਨੱਜ਼ਰ ਨੂੰ ਇਕ ਬੀਮਾਰੀ ਲੱਗੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਰਗਾ ਵਤੀਰਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਉਹ ਖੇਤ ਵਿਚ, ਸ਼ਾਇਦ ਮਹਿਲ ਦੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਗਿਆ, ‘‘ਅਤੇ ਬਲਦਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਘਾਹ ਖਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਦੀ ਦੇਹੀ ਅਕਾਸ਼ ਦੀ ਤ੍ਰੇਲ ਨਾਲ ਤਰ ਹੋਈ ਐਥੋਂ ਤੀਕ ਕਿ ਉਹ ਦੇ ਵਾਲ ਉਕਾਬਾਂ ਦੇ ਪਰਾਂ ਵਾਂਗ ਅਤੇ ਉਹ ਦੇ ਨੌਂਹ ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਨੌਂਹਾਂ ਵਰਗੇ ਵਧ ਗਏ’’ (ਦਾਨੀਏਲ 4:33)।

ਜਦ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸਮਝ ਵਾਪਸ ਆਈ, ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੁਆਉਣ ਵਾਲਾ ਯਹੋਵਾਹ ਹੀ ਸੀ: ‘‘ਹੁਣ ਮੈਂ ਨਬੂਕਦਨੱਜ਼ਰ ਅਕਾਸ਼ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੀ ਵੱਡਿਆਈ ਤੇ ਮਹਿਮਾ ਤੇ ਆਦਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਭਨਾਂ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਸਤ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਰਾਹਾਂ ਵਿਚ ਨਿਆਉਂਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਘੁਮੰਡ ਨਾਲ ਚੱਲਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ!’’ (ਦਾਨੀਏਲ 4:37)। ‘‘ਜਿਹੜੇ ਘੁਮੰਡ ਨਾਲ ਚੱਲਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ’’ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਰੇਖਾਕਿਤ ਕਰ ਲਓ। ਇਸ ਪਾਠ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਉਸ ਵਾਕ ਦੀ ਸਚਾਈ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵੇਖਾਂਗੇ।

ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਨਬੂਕਦਨੱਜ਼ਰ ਦਾ ਪੂਰਕ ਹੈਰੋਦੇਸ ਅਗਿੱਪਾ ਪਹਿਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹੀ ਹੈਰੋਦੇਸ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਯਾਕੂਬ ਰਸੂਲ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਵਾਇਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅਧਿਐਨ ਕਰਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਵੇਖਾਂਗੇ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਹੈਰੋਦੇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ‘ਦੇਵਤਾ’ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਕੀਤਾ।

ਹੈਰੋਦੇਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ

ਹੈਰੋਦੇਸ ਅਗਿੱਪਾ ਪਹਿਲੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਦੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ, ਉਹੀ ‘ਆਦਮੀ ਸੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਸਮਝਦਾ ਸੀ’ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਉਸ ਪਰਿਵਾਰ ‘ਚੋਂ ਸੀ ਜਿਹਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇਵਤਾ ਮੰਨਦੇ ਸਨ।^੧ ਉਹਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅਰਥਾਤ ਹੈਰੋਦੇਸ ਦੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਅਤੇ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਬਾਰ ਬਾਰ ਯਿਸੂ ਅਤੇ ਮੁਢਲੇ ਚੇਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਹੈਰੋਦੇਸੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਗਿਆਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦਸਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਉਤਾਰਣ ਲਈ, ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਲੇਖ ‘ਹੈਰੋਦੇਸ’ ਨਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਇਕ ਅਹੁਦਾ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ‘ਹੈਰੋਦੇਸ’ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਨਾ ਜਾਣਨ ਵਾਲੇ ਉਲਝਣ ਵਿਚ ਪੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਹੈਰੋਦੇਸ ਅਗਿੱਪਾ ਪਹਿਲੇ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਣ ਲਈ, ਉਸ ਦੇ ਕੁਣਬੇ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਖ਼ਾਸ ਟਹਿਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ।^੨

ਸਾਡਾ ਸਰਵੇਖਣ ਹੈਰੋਦੇਸ ਅਗਿੱਪਾ ਪਹਿਲੇ ਦੇ ਦਾਦੇ ਹੈਰੋਦੇਸ ਮਹਾਨ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੈਰੋਦੇਸ ਮਹਾਨ (ਜਿਹਨੂੰ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ‘ਹੈਰੋਦੇਸ’ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਵੇਖੋ ਲੂਕਾ 1:5) ਨੂੰ ਉਸ ਹੈਰੋਦੇਸ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਬਹੁਤਾ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹਨੇ ਯਿਸੂ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਰਵਾਇਆ ਸੀ (ਮੱਤੀ 2: 1-19)। ਉਹ ਇਕ ਅਦੋਮੀ ਸੀ, ਜੋ^੪ ਏਸਾਓ ਦਾ ਵੰਸ਼ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਯਹੂਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਆਂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੱਕਾਬੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਦੋਮੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ ਸੀ,^੫ ਅਤੇ ਅਦੋਮੀ ਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਸੁੰਨਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਦੋਮੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਯਹੂਦੀ ਜਾਂ ਯਹੂਦੀ ਮੁਰੀਦ ਅਖਵਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਹੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਹੈਰੋਦੇਸ ਨੇ ਯਹੂਦੀ ਧਰਮ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਸੀ; ਉਹਦੀਆਂ ਦਸ ਪਤਨੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਮਰਿਅਮ ਨੇ ਨਾਂਅ ਦੀ ਇਕ ਯਹੂਦਣ ਸੀ, ਜੋ ਮੱਕਾਬੀ ਸੂਰਵੀਰਾਂ ਦੇ ਵੰਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਸੀ।

ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ, ਹੈਰੋਦੇਸ ਮਹਾਨ ਗਲੀਲ ਦਾ ਰਾਜਪਾਲ ਬਣ ਗਿਆ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਰਾਜੇ ਦੀ ਪਦਵੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਕ ਹੈਰੋਦੇਸੀ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜੋ ਕੁਝ ਕੁ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕੁ ਸਿਆਸੀ ਸੀ, ਉਹ ਆਮ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ (ਮੱਤੀ 22: 16; ਮਰਕੁਸ 3: 6; 12: 13)।

ਹੈਰੋਦੇਸ ਭਵਨ ਨਿਰਮਾਣ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਜਨੂਨ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ,^੬ ਯਹੂਸਲਮ ਵਿਚ ਹੈਕਲ ਦਾ ਫੇਰ ਤੋਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਉਹਦੀਆਂ ਮਹਾਨਤਮ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਹੈ।^੭

ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਖੌਫ ਲਈ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।⁸ ਮੱਕਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਦੇ ਡਰ ਕਾਰਣ ਉਸ ਨੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਰਿਅਮਨੇ ਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। (ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ!) ਅਖੀਰ, ਉਹਨੇ ਮਰਿਅਮਨੇ ਦਾ ਵੀ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਕੱਲੀ ਇਹੀ ਪਤਨੀ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਹੈਰੋਦੇਸ ਮਹਾਨ ਨੇ ਸੈਂਤੀ ਕੁ ਸਾਲ ਹਕੂਮਤ ਕੀਤੀ, ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਇਕ ਲਾਇਲਾਜ ਬੀਮਾਰੀ ਨਾਲ ਉਹਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ (ਮੱਤੀ 2: 19, 20 ਵਿਚ ਉਹਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ)। ਉਹਦੇ ਮਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਰੋਮ ਨੇ ਉਹਦੇ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਚਾਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹਰ ਹਿੱਸੇ ਉੱਤੇ ਇਕ ਹਾਕਮ ('ਚੌਥੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਹਾਕਮ') ਠਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ 'tetrarch' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹੈਰੋਦੇਸ ਮਹਾਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰਾਂ (ਹੈਰੋਦੇਸ ਅਗਿੱਪਾ ਪਹਿਲੇ ਦੇ ਚਾਚਿਆਂ)⁹ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਇਕ-ਭਾਗ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਚੌਥਾ ਹਿੱਸਾ ਲੁਸਾਨਿਉਸ ਨਾਅ ਦੇ ਇਕ ਗੈਰ ਯਹੂਦੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਲੂਕਾ 3: 1)।

ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਅਰਕਿਲਾਉਸ ਨੂੰ ਯਹੂਦੀਆ, ਸਾਮਰੀਆ, ਅਦੂਮ (ਅਦੋਮ) ਉੱਤੇ ਹਾਕਮ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਡਾਢੇ ਸੁਭਾਅ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ। ਅਰਕਿਲਾਉਸ ਦੇ ਡਰ ਕਰਕੇ ਯੂਸਫ਼, ਮਰਿਅਮ ਅਤੇ ਯਿਸੂ ਬੈਤਲਹਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਰਤੇ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਰਕਿਲਾਉਸ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਗਲੀਲ ਵਿਚ ਨਾਸਰਤ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ (ਮੱਤੀ 2: 19-23)। ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਵਾਧੂ ਫੌਜ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਅਰਕਿਲਾਉਸ ਨੂੰ 6 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰੋਮ ਨੇ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਉੱਤੇ ਕਈ ਰਾਜਪਾਲ ਠਹਿਰਾਏ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜਵਾਂ ਪੁੰਤਿਉਸ ਪਿਲਾਤੂਸ ਸੀ; ਲੂਕਾ 3: 1)।

ਇਕ ਹੋਰ ਪੁੱਤਰ, ਹੈਰੋਦੇਸ ਅੰਤਿਪਾਸ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਸਿਰਫ 'ਹੈਰੋਦੇਸ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਲੂਕਾ 8: 3) ਗਲੀਲ ਅਤੇ ਪਿਰੀਆ ਉੱਤੇ ਹਾਕਮ ਸੀ (ਮੱਤੀ 14: 1; ਲੂਕਾ 3: 1, 19; 9: 7; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 13: 1 ਵੀ ਵੇਖੋ)। ਹੈਰੋਦੇਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਯਿਸੂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਸੇਵਕਾਈ ਦੌਰਾਨ ਹਾਕਮ ਸੀ (ਉਹ ਗਲੀਲ ਵਿਚ ਰਾਜ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਯਿਸੂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੰਮ ਕੀਤਾ)। ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਇਸ ਹੈਰੋਦੇਸ ਨੂੰ ਲੁੰਬੜੀ (ਲੂਕਾ 13: 31, 32), ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸੀ (ਮੱਤੀ 14: 1, 2; ਲੂਕਾ 9: 7-9 ਵੀ ਵੇਖੋ) ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਉੱਤੇ ਬਦਚਲਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ (ਮਰਕੁਸ 8: 15) ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਮ ਵਿਚ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੈਰੋਦੇਸ ਅੰਤਿਪਾਸ ਨੇ ਇਕ ਭਤੀਜੀ ਹੈਰੋਦਿਆਸ¹⁰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਤਰੇਏ ਭਰਾ ਹੈਰੋਦੇਸ ਫ਼ਿਲਿੱਪਸ ਪਹਿਲੇ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਇਕ ਪਤਨੀ¹¹ ਨੂੰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਜਦ ਯੂਹੰਨਾ ਬਪਤਿਸਮਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਹਦੇ ਪਾਪ ਲਈ ਉਹਨੂੰ ਗਲਤ ਕਿਹਾ, ਤਾਂ ਉਸ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਕਟਵਾਉਣਾ ਪਿਆ (ਮੱਤੀ 14: 1-12; ਮਰਕੁਸ 6: 14-29)। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜਦ ਯਿਸੂ ਉੱਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚੱਲਿਆ ਤਾਂ ਪਿਲਾਤੂਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੈਰੋਦੇਸ ਅੰਤਿਪਾਸ ਦੇ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ, ਅਤੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਯਿਸੂ ਨਾਲ ਜਲਾਲਤ ਭਰਿਆ ਸਲੂਕ ਕਰਨ ਦਿੱਤਾ (ਲੂਕਾ 23: 7-12, 15; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 4: 27 ਵੀ ਵੇਖੋ)। ਹੈਰੋਦੇਸ ਅੰਤਿਪਾਸ ਉੱਤੇ ਰਾਜਧ੍ਰੋਹ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ਨਿਕਾਲਾ ਦੇ

ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਦੀ ਮੌਤ ਬੜੀ ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੋਈ।

ਹੈਰੋਦੇਸ ਮਹਾਨ ਦੇ ਤੀਜੇ ਪੁੱਤਰ, ਹੈਰੋਦੇਸ ਫਿਲਿੱਪਸ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਇਤੁਰੀਆ ਅਤੇ ਤ੍ਰਖੋਨੀਤਿਸ ਉੱਤੇ ਹਾਕਮ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।¹² ਉਹ ਲੂਕਾ 3: 1 ਵਾਲਾ ‘ਫਿਲਿੱਪਸ’ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਦੂਜੇ ਹੈਰੋਦੇਸਾਂ ਵਾਂਗ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।¹³ ਹੈਰੋਦੇਸ ਮਹਾਨ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਪੁੱਤਰ ਸੀ ਜਿਹਦਾ ਨਾਂ ਫਿਲਿੱਪਸ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਫਿਲਿੱਪਸ (‘ਹੈਰੋਦੇਸ ਫਿਲਿੱਪਸ ਪਹਿਲਾ’) ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਨਾਮੇ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ‘ਫਿਲਿੱਪਸ’ ਹੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਹੈਰੋਦਿਆਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਤੀ (ਮੱਤੀ 14:3; ਮਰਕੁਸ 6: 17; ਲੂਕਾ 3: 19) ਅਤੇ ਹੈਰੋਦਿਆਸ ਦੀ ਧੀ ਸਲੋਮੀ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੀ।

ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਹੈਰੋਦੇਸ ਮਹਾਨ ਦੇ ਪੋਤੇ ਅਰਕਿਲਾਉਸ, ਹੈਰੋਦੇਸ ਅੰਤਿਪਾਸ, ਹੈਰੋਦੇਸ ਫਿਲਿੱਪਸ ਦੂਜੇ, ਅਤੇ ਹੈਰੋਦੇਸ ਫਿਲਿੱਪਸ ਪਹਿਲੇ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਅਰਿਸਤੋਬਲਸ (ਹੈਰੋਦੇਸ ਮਹਾਨ ਦਾ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ)¹⁴ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹੈਰੋਦੇਸ ਅਰਿਊਪਾ ਪਹਿਲੇ ਤਕ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਹੈਰੋਦੇਸ ਅਰਿਊਪਾ ਪਹਿਲੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ‘ਹੈਰੋਦੇਸ’ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 12 ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨੇੜਿਓਂ ਵੇਖਾਂਗੇ; ਪਹਿਲਾਂ ਆਓ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਹੈਰੋਦੇਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਈਏ।

ਹੈਰੋਦੇਸ ਪਹਿਲੇ ਦੀ ਹੈਰੋਦਿਆਸ ਨਾਮਕ ਇਕ ਭੈਣ ਸੀ ਜਿਹਦਾ ਵਿਆਹ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ) ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਚਾਚੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਫਿਰ ਦੂਜੇ ਚਾਚੇ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਮੱਤੀ 14:3, 6; ਮਰਕੁਸ 6: 17, 19, 22 ਅਤੇ ਲੂਕਾ 3: 19 ਵਿਚ ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਚਾਚੇ, ਹੈਰੋਦੇਸ ਫਿਲਿੱਪਸ ਪਹਿਲੇ ਤੋਂ ਉਹਦੇ ਇਕ ਧੀ (ਸਲੋਮੀ) ਸੀ। ਸਲੋਮੀ ਨੇ ਹੈਰੋਦਿਆਸ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਤੀ, ਹੈਰੋਦੇਸ ਅੰਤਿਪਾਸ ਲਈ ਨਾਚ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ (ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ) ਯੂਹੰਨਾ ਬਪਤਿਸਮਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਸਿਰ ਮੰਗਿਆ। ਮੱਤੀ 14:6-11 ਅਤੇ ਮਰਕੁਸ 6:22-28 ਵਿਚ ਉਹਦੀ ਇਸ ਕੁੜੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਥੇ ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਹੈਰੋਦੇਸ ਅਰਿਊਪਾ ਪਹਿਲੇ ਦੇ ਚਾਰ ਬੱਚੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ ਅਰਥਾਤ ਰੋਮੀ ਰਾਜਪਾਲ ਫੇਲਿਕਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਰੂਸਿੱਲਾ (24:24); ਹੈਰੋਦੇਸ ਅਰਿਊਪਾ ਦੂਜਾ (ਜਿਸ ਨੂੰ ‘ਅਰਿਊਪਾ’ ਕਿਹਾ ਗਿਆ; 25: 13-26:32) ਅਤੇ ਬਰਨੀਕੇ (25: 13) ਜਿਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਅਰਿਊਪਾ ਨਾਲ ਨਜਾਇਜ਼ ਸਬੰਧਾਂ ਨੇ ਮੂਰਤੀਪੂਜਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਅੱਗੇ ਮਿਲਾਂਗੇ।

ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੈਰੋਦੇਸਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਉਮੈ ਦੀ ਸਨਕ ਅਤੇ ਬਦਚਲਣੀ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਖਾਹਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਖੂਬੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ, ਕਾਫ਼ੀ ਕੁਝ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। *ਦ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਟੈਂਡਰਡ ਬਾਈਬਲ ਇਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ* ਹੈਰੋਦੇਸਾਂ ਬਾਰੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ:

ਨਾਂ ਹੈਰੋਦੇਸ ... ‘ਬਹਾਦਰੀ’ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ, ਜੋ ਪੂਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਇਹ ਬਾਹਦਰੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਚਲਾਕੀ ਅਤੇ ਬੇਦੀਮਾਨੀ ਨਾਲ ਪਰਿਵਾਰ

ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ... ਹੈਰੋਦੇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਮਹਾਨਤਾ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸ਼ਖ਼ਸ ਵਿਚ ਸਨ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਉਸੇ ਵਿਚ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਰੀਫ਼ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਹੋਈ। ਹੈਰੋਦੇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕੁਝ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਬੇਸ਼ੱਕ ਕਾਬਲ ਸਨ; ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਬਲੀਅਤਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਇਸਰਾਏਲ ਦਾ ਕੁਝ ਭਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ... ਪੂਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਲਗਾਤਾਰ ਝਗੜੇ, ਸ਼ੱਕ, ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਅਤੇ ਦੰਗ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਬਦਲਚਲਨੀ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੈ।¹⁵

ਹੈਰੋਦੇਸ ਦੀਆਂ ਨਾਕਾਮੀਆਂ (12:1-3, 18-23)

ਹੈਰੋਦੇਸ ਅਗਿੱਪਾ ਪਹਿਲੇ ਦੇ ਜੜ੍ਹ ਅਤੇ ਫ਼ਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਆਓ ਉਹਦੇ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵੱਲ ਮੁੜਦੇ ਹਾਂ।

ਹੈਰੋਦੇਸ ਮਹਾਨ ਦੁਆਰਾ ਮਾਰੇ ਗਏ ਮਰਿਅਮਨੇ ਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਦਾ ਨਾਂਅ ਅਰਿਸਤੋਬਲੁਸ ਸੀ। ਅਰਿਸਤੋਬਲੁਸ ਦੇ ਕਤਲ ਸਮੇਂ, ਉਹਦਾ ਇਕ ਮੁੰਡਾ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ ਜਿਹਦਾ ਨਾਂਅ ਹੈਰੋਦੇਸ ਅਗਿੱਪਾ ਸੀ।¹⁶ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ, ਮਰਿਅਮਨੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਮ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਹਦਾ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ ਸ਼ਾਹੀ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਵਿਚ ਕਲੌਦਿਉਸ ਅਤੇ ਕਾਯੂਸ ਕਲਿਗੁਲਾ ਸਨ। ਕਲਿਗੁਲਾ ਨੇ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਣ ਤੇ ਹੈਰੋਦੇਸ ਅਗਿੱਪਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਹੈਰੋਦੇਸ ਫ਼ਿਲਿੱਪੁਸ ਦੂਜੇ ਦੀ ਗੱਦੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ, ਜੋ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਹੈਰੋਦੇਸ ਅੰਤਿਪਾਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਕਲਿਗੁਲਾ ਨੇ ਹੈਰੋਦੇਸ ਅਗਿੱਪਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਇਲਾਕਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਕਲਿਗੁਲਾ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕਲੌਦਿਉਸ ਸਿੰਘਾਸਣ ਤੇ ਬੈਠਿਆ, ਤਾਂ ਇਸ ਨਵੇਂ ਸਮਰਾਟ ਨੇ ਹੈਰੋਦੇਸ ਅਗਿੱਪਾ ਨੂੰ ਯਹੂਦੀਆ, ਸਾਮਰੀਆ, ਅਤੇ ਅਦੂਮ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਰਾਜਪਾਲਾਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈਰੋਦੇਸ ਅਗਿੱਪਾ ਨੇ ਹੈਰੋਦੇਸ ਮਹਾਨ ਦੇ ਪੂਰੇ ਇਲਾਕੇ ਉੱਤੇ ਫੇਰ ਤੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ‘‘ਸੁਲੇਮਾਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਯਹੂਦੀ ਰਾਜੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਇਲਾਕਾ ਉਹਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ।’’¹⁷

ਰੋਮੀ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਹਾਕਮ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਜਿਹਦੀਆਂ ਰਗਾਂ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀ ਖੂਨ ਸੀ।¹⁸ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਹੈਰੋਦੇਸ ਅਗਿੱਪਾ ਰੋਮ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਜਨਤਕ ਤੌਰ ਤੇ ਉਹ ਯਹੂਦੀ ਢੰਗ ਅਤੇ ਯਹੂਦੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਚੱਲਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸਹੀ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨਾਲ ਚਲਾਕੀ ਭਰਿਆ ਵਤੀਰਾ ਕਰਕੇ ਰੋਮ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਕੇ ਰੋਮ ਅਤੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਵਾਇਆ। ਫ਼ਲਸਤੀਨ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ‘‘ਵਰ੍ਹੇ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ’’ ਇਨਾਮ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੈਰੋਦੇਸ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ। ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਫੇਰ ਸਤਾਅ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਈ ਉਹਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਇਕ ਭਾਗ ਸੀ।

ਅਧਿਆਇ 12 ਵਿਚ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਮੇਂ, ਹੈਰੋਦੇਸ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ

ਜਲੋਅ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਦੇਵਤਾ' ਅਖਵਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਵੇਖਾਂਗੇ, ਪਰ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭੀੜ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨੂੰ ਇਹ ਨਾਂ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 12 ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਹਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿਚ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ 'ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਸਮਝਦਾ ਸੀ।'

ਪਹਿਲੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿਚ (ਜਿਹਦਾ ਅਧਿਐਨ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਪਾਠ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਸੀ), ਹੈਰੋਦੇਸ ਨੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਕਤਲ ਅਤੇ ਪਤਰਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ:

ਉਸ ਸਮੇਂ ਰਾਜਾ ਹੈਰੋਦੇਸ ਨੇ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਵਿਚ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦੇਣ ਲਈ ਹੱਥ ਚੁੱਕਿਆ। ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਯੂਹੰਨਾ ਦੇ ਭਰਾ ਯਾਕੂਬ ਨੂੰ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਵੱਢ ਸੁੱਟਿਆ। ਅਤੇ ਜਦ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕੰਮ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਵੀ ਫੜ ਲਿਆ। ... (ਆਇਤਾਂ 1-3)।

ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਹੈਰੋਦੇਸ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਉਹਦੀ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਸੀ ਜਾਂ ਯਹੂਦੀ ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਉਹਦੀ ਕੋਈ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹੇ ਲਈ ਕੀਤਾ। ਅਸਲ 'ਚ ਯਿਸੂ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਹੈਰੋਦੇਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਲੰਮੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਯਿਸੂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਹੈਰੋਦੇਸ ਦੇ ਮਾੜੇ ਸਲੂਕ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਕੇ ਕੁਝ ਵੀ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ।¹⁹ ਮਸੀਹੀਅਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈਰੋਦੇਸਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਡਿਆਉਣ ਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਸਨ। ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਸਤਾਉਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲ ਹੈਰੋਦੇਸ ਇਹ ਆਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 'ਮੈਂ ਰੱਬ ਹਾਂ ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਸਰਬਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਹਾਂ।²⁰ ਮੈਂ ਜੋ ਚਾਹਾਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ!'

ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 12 ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਹੈਰੋਦੇਸ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਦੂਜਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪਤਰਸ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੈਦ ਵਿੱਚੋਂ ਛੁਟਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। 'ਜਾਂ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਘਬਰਾਹਟ ਪੈ ਗਈ ਕਿ ਪਤਰਸ ਕਿੱਧਰ ਗਿਆ' (ਆਇਤ 18)। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਣ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਣ ਇਹ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਤੇ ਕਿ ਪਤਰਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਹੈ, ਹੈਰੋਦੇਸ ਕੀ ਕਰੇਗਾ।

ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਲਈ-ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ, ਪੂਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ, ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਗਈ।²¹ 'ਜਾਂ ਹੈਰੋਦੇਸ ਨੇ ਉਹ ਦਾ ਖੋਜ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਨਾ ਲੱਭਾ ਤਾਂ ਪਹਿਰੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ...' (ਆਇਤ 19)। ਹੈਰੋਦੇਸ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਆਪਣੀ ਵਡਿਆਈ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਪਤਰਸ ਕਿਤੇ ਬਚ ਕੇ ਨਿੱਕਲ ਨਾ ਜਾਵੇ ਪੂਰੀ ਚੌਕਸੀ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹੈਰੋਦੇਸ ਅਗਿੱਪਾ ਦੀ ਬੇਵਕੂਫ਼ੀ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਜਿਸਨੂੰ ਕੋਈ ਹੈਰੋਦੇਸ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਉਹਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪਤਰਸ ਦਾ ਬਚ ਨਿੱਕਲਨਾ ਉਹਦੀ ਗਲਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਉਹਦੀ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ।

‘ਪਹਿਰੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ’ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸਾਨੂੰ ਕੰਬਣੀ ਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।²² ਹੈਰੋਦੇਸ ਨੇ ਬਲੀ ਦੇ ਬੱਕਰੇ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਦੀ ਸਿਰ ਤੋੜ ਖੋਜ ਕਰਨ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਹੋਣਗੇ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੌਤ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਉਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਸਨ ਜਿੰਨੀ ਕੁ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਤਾੜੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਲਹੂ ਲੁਹਾਣ, ਸਿਰ ਹਿਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਟੁੱਟੇ ਦੰਦਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਦੀ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਵੇਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ‘ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਐਨਾ ਹੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਵੇਰ ਹੋਣ ਤਕ ਪਤਰਸ ਉੱਥੇ ਨਹੀਂ ਸੀ।’

ਹੈਰੋਦੇਸ ਕੋਲ ਦੋ ਹੀ ਹੱਲ ਸਨ: ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਮਨ ਲੈਂਦਾ ਕਿ ਉਹਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਸਭ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਸੀ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਉੱਥੇ ਕੋਈ ਅਜੂਬਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੇ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕੋ ਹੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੌਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਹੈਰੋਦੇਸ ਲਈ ਦੂਜੀ ਸੰਭਾਵਨਾ (ਕਿ ਉੱਥੇ ਕੋਈ ਅਜੂਬਾ ਹੋਇਆ ਸੀ) ਸੋਚਣਾ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸੀ। ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਣਾ ਸੀ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਸੀਹੀਅਤ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਉੱਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ।

ਹੈਰੋਦੇਸ ਨੇ ਅਸੰਭਵ ਨਾਲੋਂ ਨਾ ਮੰਨਣ ਯੋਗ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਉਹਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਦਾਅਵਾ ਸੀ ਕਿ ਪਤਰਸ ਦੇ ਬਚ ਨਿੱਕਲਣ ਲਈ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। (ਮੈਂ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ, ‘ਅੱਜ ਕਿਸੇ ਤੇ ਵੀ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ!’) ਰੋਮੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ, ਕਿਸੇ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਉਸ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਹੀ ਸਜ਼ਾ ਸੀ, ਪਰ ਹੈਰੋਦੇਸ ਦੇ ਰਹਿਮ ਨਾਲ ਉਹ ਸਜ਼ਾ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਉਹ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਫੈਲ ਜਾਵੇ, ਸੋ ਉਸ ਨੇ ‘ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜੇ ਉਹ [ਪਹਿਰੇਦਾਰ] ਵੱਢੇ ਜਾਣ’ (ਆਇਤ 19ਅ)। ਆਪਣੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਘੁਮੰਡ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰਾ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਲੋਕ²³ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਲੂਕਾ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹੈਰੋਦੇਸ ‘ਯਹੂਦੀਆ ਤੋਂ ਨਿੱਕਲ ਕੇ ਕੈਸਰੀਆ ਵਿਚ ਜਾ ਠਹਿਰਿਆ’ (ਆਇਤ 19ਬ)। ਹਾਕਮ ਲਈ ਤਿਉਹਾਰ ਅਤੇ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਤਿਉਹਾਰ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੇ ਆਪਣੇ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਪਰਤ ਜਾਣਾ ਤੈਅ ਸੀ, ਪਰ ਲੂਕਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਅਰਥ ਨਿੱਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਚ ਹੈਰੋਦੇਸ ਦੇ ਛੇਤੀ ਪਰਤਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਪਿੱਛੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਗੱਲ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਹੈਰੋਦੇਸ ਨੇ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਹੋਰ ਸਮਾਂ ਰਹਿ ਕੇ ਇਕ-ਇਕ ਕਰਕੇ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਸੀ ਪਰ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਸੀਹਿਆਂ ਨਾਲ ਦਿੱਤੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਐਨਾ ਨਾਪਸੰਦ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਸਹੀ ਹੈ।

ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਹੈਰੋਦੇਸ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਹੀ ਸੀ। ਪਤਰਸ ਦੇ ਬਚ ਨਿੱਕਲਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲ, ਹੈਰੋਦੇਸ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਸੀ ਕਿ ‘ਮੈਂ ਖੁਦਾ ਹਾਂ; ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਜਾਣੀ ਜਾਣ ਹਾਂ।’²⁴ ਮੈਨੂੰ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਲਗ ਸਕਦੀ!’

ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 12 ਅਧਿਆਇ ਦਾ ਆਖਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਹੈਰੋਦੇਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਆਖਰੀ ਨਜ਼ਾਰਾ ਹੈ। ਹੈਰੋਦੇਸ ਦਾ ਘੁਮੰਡ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਦਿਲ ਹਰ ਪਾਠਕ ਦੇ ਵੇਖਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 12 ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਦੋ ਮੁੱਖ ਸੰਦੇਸ਼ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ (ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਪਾਠ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਸੀ) ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ ਜੋ ਉਹਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ 20 ਤੋਂ 23 ਆਇਤਾਂ ਵਿਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੈ ਜੋ ਉਹਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਓ ਇਸ ਚਿਤਾਵਨੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਠ ਦੇ ਉੱਪਰ ਚਿਪਕਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ: ‘ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਸਮਝਣ ਵਾਲਿਆਂ, ਖ਼ਬਰਦਾਰ!’

ਆਇਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ‘ਹੈਰੋਦੇਸ ਸੂਰ ਅਤੇ ਸੈਦਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਨਰਾਜ਼ ਸੀ’ (ਆਇਤ 20ਓ)। ਸੂਰ ਅਤੇ ਸੈਦਾ ਫੈਨੀਕੇ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸ਼ਹਿਰ ਸਨ, ਜੋ ਫਲਸਤੀਨ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਸਨ।²⁵ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਹੈਰੋਦੇਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਨਰਾਜ਼ ਕਿਉਂ ਸੀ; ਕਿਉਂਕਿ ਫਲਸਤੀਨ ਅਤੇ ਫੈਨੀਕੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਉਸੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਸਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਹੈਰੋਦੇਸ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸੂਰ ਅਤੇ ਸੈਦਾ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਆਇਤ 20 ਧਿਆਨ ਦੁਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ [ਫੈਨੀਕੇ] ਦੀ ਪਿਰਤਪਾਲ ਰਾਜੇ ਦੇ ਦੇਸ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।’ ਫੈਨੀਕੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅਨਾਜ ਦੀ ਫਸਲ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭੋਜਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਅਨਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੋਮੇ ਲਈ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਫਲਸਤੀਨ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸਨ।²⁶ ਫੈਨੀਕੇ ਵਿਚ ਮਿਸਰ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੂਰ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾਉਣ ਕਰਕੇ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਹੈਰੋਦੇਸ ਨਾਲ ਸੁਲ੍ਹਾ ਰੱਖਣੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ‘ਤਦ ਉਹ [ਫੈਨੀਕੇ ਦੇ ਦੂਤ] ਇਕ ਮਨ ਹੋ ਕੇ ਉਹਦੇ [ਹੈਰੋਦੇਸ] ਕੋਲ ਆਏ ਅਤੇ ਬਲਾਸਤੁਸ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਰਾਜੇ ਦੇ ਮਹਿਲ ਦਾ ਨਾਜ਼ਰ ਸੀ, ਫੁਸਲਾ ਕੇ ਸੁਲ੍ਹਾ ਲਈ ਅਰਜ਼ ਕਰਨ ਲੱਗੇ’ (ਆਇਤ 20ਅ)। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਹੈਰੋਦੇਸ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਬਲਾਸਤੁਸ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਕੇ ‘ਮਨਾ ਲਿਆ’ ਹੋਵੇਗਾ। ‘ਨਾਜ਼ਰ’ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਰਾਜੇ ਦੇ ਮਹਿਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ, ਪਰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਹੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨਾਜ਼ਰ ਲਈ ਮੈਕੋਰਡ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਵਿਚ ‘ਰਾਜੇ ਦਾ ਖਨਸਾਮਾ’ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।²⁷ NIV ਵਿਚ ‘ਰਾਜੇ ਦਾ ਇਤਬਾਰ ਯੋਗ ਨਿੱਜੀ ਸੇਵਕ’ ਹੈ।

ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਇਕ ਦਿਨ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।²⁸ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਜੋਸੇਫਸ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਦਾ ਵੇਰਵੇ ਸਹਿਤ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦਿਨ ਕਲੋਦਿਉਸ ਕੈਸਰ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਵਿਚ ਖ਼ਾਸ ਜਸ਼ਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ‘ਹੈਰੋਦੇਸ ਇੱਕ ਮਿਥੇ ਹੋਏ ਦਿਨ ਨੂੰ ਰਾਜ ਬਸਤਰ ਪਹਿਨ ਕੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਿੰਘਾਸਣ ਉੱਤੇ ਬੈਠਾ ਅਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਬੋਲਣ ਲੱਗਾ’ (ਆਇਤ 21)। ਜੋਸੇਫਸ ਨੇ ਹੈਰੋਦੇਸ ਦੇ ‘ਰਾਜ ਬਸਤਰ’ ਦਾ ਵਰਣਨ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ:

ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਉਸ ਨੇ [ਅਗਿੱਪਾ ਨੇ] ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜੇ ਪਾਏ ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕਢਾਈ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਤੜਕੇ ਹੀ ਉਹ ਰੰਗਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ ਆਇਆ; ਜਦ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਤਾਜ਼ਾ ਕਿਰਨਾਂ ਨਾਲ ਉਹਦੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਮਕ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਚਮਕ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਭੈ ਛਾ ਗਿਆ। ...²⁹

ਲੋਕ ਪੁਕਾਰ ਉੱਠੇ, ‘‘ਇਹ ਤਾਂ ਦਿਓਤੇ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਨਹੀਂ!’’ (ਆਇਤ 22)। ਜੋਸੇਫ਼ਸ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘‘ਉਹਦੇ ਚਮਚੇ ਪੁਕਾਰ ਉੱਠੇ, ਕੋਈ ਇੱਧਰੋਂ, ਕੋਈ ਉੱਧਰੋਂ, ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਦੇਵਤਾ ਹੈ।’’³⁰ ਸੂਰ ਅਤੇ ਸੈਦਾ ਦੇ ਲੋਕ (ਅਤੇ ਹੋਰ ਜੋ ਖ਼ਾਸ ਹਮਦਰਦੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ) ਜੈਕਾਰੇ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਹੈਰੋਦੇਸ ਨੂੰ ‘‘ਦਿਓਤਾ’’ ਕਹਿਣ ਨਾਲ, ਮੌਤ ਤੋਂ ਉਹਦਾ ਬਚਾਅ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਕੁਰਨੇਲਿਉਸ ਜਦ ਪਤਰਸ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਡਿੱਗਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਰਸੂਲ ਨੇ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਉਸ ਸੂਬੇਦਾਰ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਉਠਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, ‘‘ਉੱਠ ਖਲੋ ਮੈਂ ਆਪ ਵੀ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਹਾਂ’’ (10:26)। ਅੱਗੇ ਅਸੀਂ ਵੇਖਾਂਗੇ ਕਿ ਲੁਸਤਰਾ ਦੇ ਲੋਕ ਪੌਲਸ ਅਤੇ ਬਰਨਾਬਾਸ ਲਈ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ‘‘ਦਿਓਤੇ ਮਾਨਸ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਉੱਤਰੇ ਹਨ’’ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਨੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾੜ ਸੁੱਟੇ ਸਨ (14:11, 14)। ਪਰ ਹੈਰੋਦੇਸ ਅਗਿੱਪਾ, ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਡਾ ਅਹੁਦਾ ਲੈਣ ਦਾ ਚਾਹਵਾਨ ਸੀ। ਜੋਸੇਫ਼ਸ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੈਰੋਦੇਸ ਨੇ ‘‘ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝਿੜਕਿਆ, ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਪਵਿੱਤਰ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ।’’³¹ ਜੋਨਾਥਨ ਸਵਿਫਟ ਨੇ ਚਮਚਾਗਿਰੀ ਨੂੰ ‘‘ਬੇਵਕੂਫ਼ਾਂ ਦਾ ਭੋਜਨ’’ ਕਿਹਾ ਹੈ।³² ਰੰਗਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ ਰੌਲੇ ਰੱਪੇ ਨਾਲ ਹੈਰੋਦੇਸ ਨੇ ਜਸ਼ਨ ਵਿਚ ਖਾਣਾ ਖਾਧਾ।³³ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘‘ਮੈਂ ਖੁਦਾ ਹਾਂ! ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਲਾਹੀ ਹਾਂ; ਲੋਕ ਮੇਰੀ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਕਰਨ ਮੈਂ ਉਹਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹਾਂ!’’

ਯਹੋਵਾਹ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਸੀ। ਯਸਾਯਾਹ ਰਾਹੀਂ ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ, ‘‘ਮੈਂ ਯਹੋਵਾਹ ਹਾਂ, ਇਹੋ ਹੀ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਆਂਗਾ’’ (ਯਸਾਯਾਹ 42:8)। ਖੁਦਾ ਬਾਰੇ ਇਸੇ ਨਬੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, ‘‘ਜਿਹੜਾ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਹੋਇਆਂ ਜਿਹੇ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।’’ (ਯਸਾਯਾਹ 40:23)। ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਇਤ 23 ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ‘‘ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਇਕ ਦੂਤ ਨੇ³⁴ ਉਹ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ³⁵ ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਉਹ ਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕੀੜੇ ਪੈ ਕੇ ਮਰ ਗਿਆ’’ (12:23)। ਜੋਸੇਫ਼ਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਜੋ ਹੈਰੋਦੇਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਨ, ਉਹਦੀ ਮੁਸੀਬਤ ਦਾ ਵਰਣਨ ਇੰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ:

ਉਹਦੇ ਢਿੱਡ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਪੀੜ ਵੀ ਨਿੱਕਲੀ ... ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ; ... ਅਤੇ ਜਦ ਆਪਣੇ ਢਿੱਡ ਦੀ ਪੀੜ ਜੋ ਪੰਜ ਦਿਨ ਤਕ ਰਹੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਚੈਨ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦੇ ਚਰੰਜਵੇਂ ਸਾਲ ਵਿਚ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸਤਵੇਂ ਸਾਲ ਵਿਚ, ... ਉਹ ਇਸ ਜਹਾਨ ਤੋਂ ਕੂਚ ਕਰ ਗਿਆ।³⁶

ਹੈਰੋਦੇਸ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਦੇ ਕਿਆਫੇ ਸੁਰਾਖ ਵਾਲੇ ਅਪੈਂਡਿਕਸ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੰਤੜੀਆਂ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦੇ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ‘‘ਕੀੜੇ ਪੈ ਕੇ ਮਰ ਗਿਆ’’ ਵਾਕਾਂਸ਼ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਉਸ ਸਮੇਂ ਅੰਤੜੀਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਸਾਈਸ (ਪਰਜੀਵੀਆਂ) ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਸੀ।³⁷ ਜੇ ਹੈਰੋਦੇਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਬੀਮਾਰੀ ਵੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਕੀੜਿਆਂ ਦੇ ਹੋਣ ਨਾਲ ਉਹਦੀ ਹਾਲਤ ਹੋਰ ਔਖੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਤ ਤਕ ਕੀੜਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਖਾਧੇ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ (ਜਿਵੇਂ ਨਰਕ ਵਿਚ; ਮਰਕੁਸ 9:48) ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਾਕਾਂਸ਼ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੈਰੋਦੇਸ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਖੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਬਦਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੀ।

ਹੈਰੋਦੇਸ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਮੌਤ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਲੂਕਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘‘ਪਰ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਵਰ ਦਾ ਵਚਨ ਵਧਦਾ ਅਤੇ ਫੈਲਦਾ ਗਿਆ’’ (ਆਇਤ 24)।³⁸ ਜੇ ਪਹਿਲੀ ਸਦੀ ਵਿਚ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਤਾਂ ਹੈਰੋਦੇਸ ਦੀ ਮੌਤ ਪਹਿਲੇ ਸਫ਼ੇ ਤੇ ਛਪਣ ਵਾਲੀ ਸੁਰਖੀ ਹੋਣੀ ਸੀ ਜਦ ਕਿ ਵਚਨ ਦੇ ਵਧਣ ਦੀ ਗੱਲ ਅੰਦਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਫ਼ੇ ਦੀ ਨੁੱਕਰ ਵਿਚ ਛਪੀ ਹੁੰਦੀ। ਪਰ ਖੁਦਾ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਮਕਸਦ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਦਾ ਵਚਨ ਹੁਣ ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਸੁਣਾਇਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਸੀ। ‘‘ਪਰ’’ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਕੁਝ ਫ਼ਰਕ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ: ਰਾਜਾ ਹੈਰੋਦੇਸ ਡਿੱਗ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਵਚਨ ਫੈਲਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਹੈਰੋਦੇਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ, ਪਰ ਇਹਦੇ ਉਲਟ ਉਹ ਆਪੇ ਹੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ।

ਜੋਸੇਫ਼ਸ ਨੇ ਇਸ ਰਾਜੇ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਸਮਾਂ 44 ਈਸਵੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।³⁹ ਵਚਨ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਫੈਲਣ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਹੈਰੋਦੇਸ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਈਆਂ। ਉਹਦੀ ਮੌਤ ਨੇ ਹੈਰੋਦੇਸਾਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਖ਼ਾਤਮੇ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਹੈਰੋਦੇਸ ਅਗਿੱਪਾ ਪਹਿਲੇ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਯਹੂਦੀਆ ਉੱਤੇ ਫੇਰ ਤੋਂ ਰਾਜਪਾਲ ਹਕੂਮਤ ਕਰਨ ਲੱਗੇ।⁴⁰ ਅਧਿਆਇ 26 ਵਿਚ ਜਦ ਅਸੀਂ ਰਾਜਾ ਅਗਿੱਪਾ (ਹੈਰੋਦੇਸ ਅਗਿੱਪਾ ਦੂਜੇ) ਨੂੰ ਮਿਲਾਂਗੇ, ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਗਲੀਲ ਦੀ ਝੀਲ ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬ ਦੇ ਇਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਇਲਾਕੇ ਤੇ ਹੋਵੇਗੀ।

ਹੈਰੋਦੇਸ ਅਗਿੱਪਾ ਪਹਿਲੇ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਖ਼ਾਤਮੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੀ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਹੋ ਗਈ। ਹੈਰੋਦੇਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ *ਇਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ ਬ੍ਰਿਟੈਨਿਕਾ* ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ‘‘ਉਹਦੀ ਅਚਾਨਕ ਮੌਤ ... ਯਹੂਦੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਕ ਮੁਸੀਬਤ ਸੀ, ... ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਣੇ ਸਭ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ... ਉਹਨੇ ਸਫ਼ਲਤਾ ਪੂਰਵਕ ਰੋਮ ਅਤੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਖਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਫ਼ਾਇਦੇ ਲਈ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਮਿਲਕੇ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ।’’⁴¹ ਬਰਟਨ ਕਾਫ਼ਮੈਨ ਨੇ ਇਹ ਜੋੜਦਿਆਂ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ‘‘ਜਦ ਖੁਦਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਹੈਰੋਦੇਸ ਅਗਿੱਪਾ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਆਖ਼ਰੀ ਨਤੀਜਾ ਕਰੀਬ 20 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਦ ਟਾਈਟਸ ਅਤੇ ਵੈਸਪੈਨੀਅਨ ਨੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕੀਤਾ’’ ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਆਦਮੀ ਦਾ ਹਟਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਰੋਮੀਆਂ ਨਾਲ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖੀ ਸੀ।⁴²

ਹੈਰੋਦੇਸ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਨੇ ਸਾਫ਼ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ

ਕਿ ਉਹਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ! ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਖੁਦਾ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਤੋਂ ਚਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਨਾਸ਼ਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਦੀਆਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, 'ਕਿਉਂ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪਣੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਅਤੇ ਉਸੇ ਇਕੱਲੇ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰ' (ਮੱਤੀ 4:10)।

ਹੈਰੋਦੇਸ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ

ਅਸੀਂ ਇਹ ਦੱਸੇ ਬਗ਼ੈਰ ਅਧਿਐਨ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹਾਂਗੇ ਕਿ ਇਕੱਲਾ ਹੈਰੋਦੇਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਦੇਵਤਾ' ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ ਸੀ। ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਹੈਰੋਦੇਸ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪੈਰੋਕਾਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਕੇ ਅਸੀਂ ਦੂਜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਸਮਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਵੀ ਹੋਏ ਹਨ ਜੋ ਹਕੀਕਤ 'ਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇਵਤਾ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਫਿਰੋਨ, ਕੈਸਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕ। ਪਹਿਲੇ ਇਕ ਪਾਠ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਰੂਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਣੀ ਕੰਦਾਕੇ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ (8:27); ਇਥੋਪੀਆ ਦੇ ਲੋਕ ਉਹਦੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਦੇਵਤਾ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਅਜਿਹੇ ਵੀ ਲੋਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਅਸੀਂ 'ਮੂਰਤੀਆਂ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਫਿਲਮੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਾਂ: 'ਜਵਾਨ ਮੂਰਤੀਆਂ,' 'ਫਿਲਮੀ ਮੂਰਤੀਆਂ,' ਆਦਿ (ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਮੂਰਤੀਆਂ' ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਕੰਬਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ!) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਰ ਖ਼ਿਆਲ, ਗੱਲ ਅਤੇ ਕੰਮ ਆਪਣੇ ਹੀ ਗਿਰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਗੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਰੋਮੀਆਂ 1:25 ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, 'ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ... ਕਰਤਾਰ ਜਿਹੜਾ ਯੁੱਗੋ ਯੁੱਗ ਧੰਨ ਹੈ, ਆਮੀਨ, ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਉਪਾਸਨਾ ਕੀਤੀ'; ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰੱਬ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਹੈਰੋਦੇਸ ਇਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਫੇਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਖ਼ਿਆਲ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਹੋਵੇਗੀ।

ਫਿਰ ਮੈਂ ਦੁਬਾਰਾ ਆਪਣੇ ਪਾਠ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ। 22 ਅਤੇ 23 ਆਇਤਾਂ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਭੀੜ ਦੇ ਪੁਕਾਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕਿ 'ਇਹ ਤਾਂ ਦਿਓਤੇ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਹੈ!' 'ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਇਕ ਦੂਤ ਨੇ ਉਹ [ਹੈਰੋਦੇਸ] ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਉਹਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਨਾ ਕੀਤੀ।' ਹੈਰੋਦੇਸ ਦਾ ਜ਼ਾਹਰ ਤੌਰ ਤੇ ਪਾਪ ਇਹੀ ਸੀ ਕਿ ਨਬੂਕਦਨੱਜ਼ਰ ਵਾਂਗ ਉਹਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਉਹਦੇ ਲਈ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਵਡਿਆਈ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਹਦੀ ਸ਼ੋਹਰਤ ਆਪ ਹੀ ਲੈ ਲਈ। 'ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਨਾ ਕੀਤੀ' ਇਹ ਵਾਕਾਂਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾਵਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜੋ ਅਸਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ, ਬਹੁਤੀ ਨੇੜਿਓਂ ਹਮਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਭਲਾ ਅਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਵਡਿਆਈ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ? ਖੁਦਾ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਮਾਂ, ਕਾਬਲੀਅਤ, ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ, ਮੌਕੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਕੇ ਹੋਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਰਕਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਜਦ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਛੋਟਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੱਲੋਂ ਸਾਡੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਨ ਤੇ ਭਲਾ ਅਸੀਂ ਉਹਦੀ ਵਡਿਆਈ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ?

ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਉਹ ਇੰਟਰਵਿਊ ਸੁਣੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਲੋਕ ਆਪਣੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਐਨੀ ਹੀ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਐਨੀ ਹੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਫਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਜੇ ਲੋਕ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਨੇ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਡਿਆਈ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਬੀਤੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਦਾਉਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, ‘ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ, ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਮਨ ਨਾਲ ਤੇਰਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਾਂਗਾ, ਅਤੇ ਸਦਾ ਤੀਕ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਾਂਗਾ’ (ਜ਼ਬੂਰਾਂ ਦੀ ਪੋਥੀ 86: 12)। ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹੀ ਆਤਮਾ ਪਹਿਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਲੰਗੜੇ ਮੰਗਤੇ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ‘ਜੇ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਹ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਭ ਲੋਕ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਦੇ ਸਨ’ (4:21)। ਪਤਰਸ ਦੁਆਰਾ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕਿ ਕੈਸਰੀਆ ਵਿਚ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ‘ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਵਡਿਆਈ’ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ‘ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜੀਉਣ ਲਈ ਤੌਬਾ ਬਖ਼ਸ਼ੀ’ ਸੀ (11: 18)। ਪੌਲੁਸ ਦੀਆਂ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਅਸੀਂ ਵੇਖਾਂਗੇ ਕਿ ਯਾਤਰਾ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਣ ਕੇ ਉਹਨੇ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ਅੰਤਾਕੀਆ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨੇ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ‘ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੀ ਕੀਤਾ’ (14:27)।

ਇਕ ਵਾਰ, ਇਕ ਬਹੁਤ ਬਜ਼ੁਰਗ ਐਲਡਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤਰੀਫ਼ਾਂ ਸੁਣਨ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਉਹਨੇ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਉੱਠ ਕੇ ਕਿਹਾ, ‘ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਕੱਛੂ ਨੂੰ ਵਾੜ ਉੱਤੇ ਵੇਖੋ, ਤਾਂ ਇਕ ਗੱਲ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਉਹ ਉੱਥੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਿਆ!’ ਫਿਰ ਉਹਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਸ ਸਭ ਲਈ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਵਡਿਆਈ ਦਿੱਤੀ। ਅਸੀਂ ਸਭ ਵਾੜ ਉੱਤੇ ਬੈਠਣ ਵਾਲੇ ਕੱਛੂ ਹਾਂ ਅਤੇ; ਉੱਥੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੇ! ਖੁਦਾ ਸਾਡੀ ਸਭ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹ ਵਡਿਆਈ ਦੇ ਸਕੀਏ ਜਿਸ ਦੇ ਉਹ ਯੋਗ ਹੈ।

ਸਾਰ

ਹੈਰੋਦੇਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਮੌਤ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਖ਼ਤਰਿਆਂ ਦੀ ਜੀਉਂਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਕਦੇ ‘ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਮਰਨ’ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਕਈ ਵਾਰ ‘ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਮਰਨਾ’ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਸਾਡਾ ਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾਕਟਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੁਰਦਾ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਮਨੁੱਖ ਦੁਆਰਾ ਜੀਉਂਦਾ ਰੱਖਣ ਦੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ (ਲਾਈਫ ਸਪੋਰਟ ਸਿਸਟਮ) ਦੇ ਬਗ਼ੈਰ ਮਰਨ ਦਾ ਹੱਕ। ਪਰ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਮਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਦਾ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨਾਲ ਜਾਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।⁴³ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਹੈਰੋਦੇਸ ਕੋਲ ਵਧੀਆ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਡਾਕਟਰ ਹੋਣਗੇ ਜੇ ਪੈਸਾ ਖ਼ਰਚ ਕੇ ਬੁਲਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਥੋੜੇ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਮਰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਮਰਨਾ

ਜਾਂ ਘੱਟ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਮਰਨਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਆਪਣੀ ਬੀਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਸੀ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਜੀਉਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਮਰੋਗੇ ਵੀ। ਮੈਂ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਕੈਂਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਿਸਮ ਨੂੰ ਖਾਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਮਰਨ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਬਾਨ ਤੇ ਪੱਕਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ। ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਉਮੀਦ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੱਚੀ ਸ਼ਾਨ ਵਾਲੀ ਮੌਤ ਹੈ।

ਭਲਾ ਮੈਂ ਮਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ? ਭਲਾ ਤੁਸੀਂ ਤਿਆਰ ਹੋ? ਜਦ ਤਕ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪੂਰਾ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਅਸੀਂ ਮਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੱਛਣ ਲਿਕੈਂਥੋਪੀ (ਇਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਪਾਗਲਪਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਦਮੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਨਵਰ ਸਮਝਣ ਲਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂ ਬਿਰਤੀ ਤੇ ਪਸ਼ੂ ਭੁੱਖ ਦਾ ਵਿਖਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ) ਅਤੇ ਬੋਨਥੋਪੀ (ਬੀਮਾਰੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਦਮੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਲਦ ਸਮਝਦਾ ਹੈ) ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬੀਮਾਰੀ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ ਰਾਜੇ ਉੱਤੇ ਇਹ ਖੁਦਾਈ ਕਹਿਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ (ਦਾਨੀਏਲ 4: 25)। ²ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਜਾਂ ਖੁਦਾ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਸਮਝਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਖਾਹਸ਼ਾਂ ਦੀ ਹੀ 'ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ।' ³'ਹੈਰੋਦੇਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ' ਵਾਲਾ ਚਾਰਟ ਵੇਖੋ। ⁴ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਅਦੋਮ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਯੂਨਾਨੀ ਨਾਂ 'ਅਦੂਮ' (ਮਰਕੁਸ 3: 8) ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਬਸ਼ਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ 'ਅਦੂਮੀ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ⁵ਇਸ ਅਨੁਠੇ ਯਾਜਕਾਈ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਅਸਮੇਨੀਅੰਸ ਜਾਂ ਹਸਮੇਨੀਅੰਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ⁶'ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ, ਭਾਗ 2' ਵਿਚ ਕੈਸਰੀਆ ਤੇ ਨੋਟਸ ਵੇਖੋ। ⁷ਦੁਬਾਰਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ 19ਈ.ਪੂ. ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਹੈਰੋਦੇਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ 68 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਤਕ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ⁸ਉਹਦੇ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਸਿਆਸੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹਦਾ ਡਰ ਕੁਝ ਜਾਇਜ਼ ਵੀ ਸੀ। ⁹ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਵੀ ਹਾਕਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੈਰੋਦੇਸ ਅੰਤਿਪਾਸ ਨੂੰ ਮਰਕੁਸ 6: 14 ਵਿਚ 'ਰਾਜਾ ਹੈਰੋਦੇਸ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ¹⁰ਹੈਰੋਦਿਆਸ ਅਰਿਸਤੋਬਲੁਸ ਦੀ ਕੁੜੀ ਅਤੇ ਹੈਰੋਦੇਸ ਅਗਿੱਪਾ ਪਹਿਲੇ ਦੀ ਭੈਣ ਸੀ।

¹¹ਕੱਢੀ ਗਈ ਪਤਨੀ ਇਕ ਅਰਬੀ ਰਾਜੇ, ਅਰਿਤਾਸ ਦੀ ਕੁੜੀ ਸੀ। *ਟਰੱਬ ਫਾਰ ਟੁਡੇ* ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਤਾਬ 'ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ, 2' ਵਿਚ ਸੌਲੁਸ ਦੇ ਦਮਿਸ਼ਕ ਤੋਂ ਬਚ ਨਿੱਕਲਣ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 9: 23-25) ਤੇ ਨੋਟਸ ਵੇਖੋ। ¹²ਇਹ ਇਲਾਕੇ ਗਲੀਲ ਦੀ ਝੀਲ ਦੇ ਉੱਤਰ ਅਤੇ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਸਨ। ¹³ਹੈਰੋਦੇਸਾਂ ਨੂੰ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਇਹ ਇਕ ਅਪਵਾਦ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਾਹਰ ਤੌਰ ਤੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮਾਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਆ। ¹⁴ਅਰਿਸਤੁਬਲੁਸ ਜੋ ਹੈਰੋਦੇਸ ਅਗਿੱਪਾ ਪਹਿਲੇ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੀ ਦਾ ਨਾਂ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਰੋਮੀਆਂ 16: 10 ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਅਰਿਸਤੁਬਲੁਸ ਹੈ। ਕਈਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰੋਮੀਆਂ 16: 10 ਵਾਲਾ ਅਰਿਸਤੁਬਲੁਸ ਹੈਰੋਦੇਸ ਮਹਾਨ ਦਾ ਪੋਤਾ ਸੀ। ਜੇ ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੈਰੋਦੇਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਆ ਸੀ ਇਹ ਬਾਰੂਵਾਂ ਹੈ। ਰੋਮੀਆਂ 16: 10 ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਅਰਿਸਤੁਬਲੁਸ ਇਕ ਮਸੀਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਜ਼ਾਹਰ ਤੌਰ ਤੇ ਉਹਦੇ ਘਰ ਦੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਮਸੀਹੀ ਸਨ। ਹੈਰੋਦਿਓਨ ਸ਼ਾਇਦ ਇਕ ਗੁਲਾਮ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ (ਰੋਮੀਆਂ 16: 11); 'ਇਓਨ' ਨਾਲ ਮੁੱਕਣਾ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੈਰੋਦਿਓਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈਰੋਦੇਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਸੀ। ¹⁵ਹੈਨਰੀ ਈ. ਡੋਸਕਰ, *ਇਨ ਦਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਟੈਂਡਰਡ ਬਾਈਬਲ ਇਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ*, ਸੰਪਾ. ਜੇਮਸ ਓਰ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1960), 3: 1378 ਵਿਚ 'ਹੈਰੋਡ'। ¹⁶ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਅਗਸਤੁਸ ਕੈਸਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮੰਤਰੀ, ਅਗਿੱਪਾ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਸੀ। ¹⁷ਜਿਮੀ ਐਲਨ, *ਸਰਵੇ ਆਫ ਐਕਟਸ*, ਅੰਕ 1 (ਸਰਸੀ, ਆਰਕੈਂਸਾ: ਲੇਖਕ ਵੱਲੋਂ, 1986), 135. ¹⁸ਹੈਰੋਦੇਸ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀ ਖੂਨ ਆਪਣੀ

ਦਾਦੀ ਮਰਿਆਮਨੇ ਤੋਂ ਆਇਆ।¹⁹ ਇਕ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਅਪਵਾਦ ਕਰਕੇ ਮੈਂ 'ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ: ਯੂਹੇਨਾ ਬਪਤਿਸਮਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੈਰੋਦਿਆਸ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਰੰਜਿਸ਼ ਸੀ।²⁰ 'ਸਰਬਸ਼ਕਤੀਮਾਨ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 'ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਮਾਲਕ।'

²¹ ਇਹ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ।²² ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ 'ਜਾਂਚ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 'ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛਾਣ ਬੀਣ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਪਰ ਹੇਠਾਂ ਛਾਣਨਾ।'²³ ਸਾਨੂੰ ਸਹੀ-ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਹੈਰੋਦੇਸ ਨੇ ਕਿੰਨੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ। ਪਤਰਸ ਦੇ ਬਚ ਨਿੱਕਲਣ ਵੇਲੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਤਾਂ ਯਕੀਨਨ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੋਣਗੇ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੋ ਪਤਰਸ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਲਈ ਆਮ ਕੈਦ ਦੇ ਪਹਿਰੇ ਉੱਤੇ ਸਨ, ਵੀ ਇਹੀ ਹਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ।²⁴ 'ਜਾਣੀ ਜਾਣ' ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ 'ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ।'²⁵ 11: 19 ਤੇ ਨੋਟਸ ਵੇਖੋ।²⁶ ਵੇਖੋ 1 ਰਾਜਿਆਂ 5: 9-12; ਅਜ਼ਰਾ 3: 7।²⁷ ਹਿਊਗੋ ਮੇਕੋਰਡ, ਮੇਕੋਰਡ'ਸ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਟ੍ਰਾਂਸਲੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਦ ਐਵਰਲਾਸਟਿੰਗ ਗੋਸਪਲ (ਹੈਡਰਸਨ, ਟੈਨਿਸੀ: ਫ਼੍ਰੀਡ ਹਾਰਡਮੈਂਸ ਕਾਲਜ, 1988)।²⁸ ਜੇ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵੈਸਟਰਨ ਟੈਕਸਟ ਵਿਚ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹਦੇ ਐਲਾਨ ਦਾ ਵਕਤ ਤੇਅ ਸੀ।²⁹ ਜੋਸੇਫ਼ਸ ਐਂਟੀਕੁਇਟੀਜ਼ 19. 8. 2 (10-18)।³⁰ ਐਂਟੀਕੁਇਟੀਜ਼, 19. 8. 2 (18-21)।³¹ ਐਂਟੀਕੁਇਟੀਜ਼ 19. 8. 2 (25-26)।³² ਲਿਊਨਰਡ ਲੁਇਸ ਲੈਵਿਨਸਨ, ਵੈਬਸਟਰ'ਸ ਅਨਅਫ਼ੈਡ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ (ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਕੋਲਿਅਰ ਬੁਕਸ, 1967), 89।³³ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਦੇ ਖ਼ਤਰੇ ਤੇ, ਵੇਖੋ ਜ਼ਬੂਰਾਂ ਦੀ ਪੋਥੀ 12: 2-4; ਕਹਾਉਤਾਂ 26: 28।³⁴ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਾ ਵਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।³⁵ ਆਇਤ 23 ਵਿਚ 'ਮਾਰਿਆ' ਓਸੇ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਆਇਤ 7 ਵਿਚ 'ਮਾਰਿਆ' ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਇਤ 7 ਵਿਚ ਇਹ ਇਕ ਬਰਕਤ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਆਇਤ 23 ਵਿਚ ਇਕ ਸਰਾਪ ਹੈ।³⁶ ਐਂਟੀਕੁਇਟੀਜ਼, 19. 8. 2 (32-58)।³⁷ ਲੋਕ ਰਾਊਂਡ ਵਰਮ, ਟੇਪ ਵਰਮ, ਹੁੱਕ ਵਰਮ, ਪਿੰਨ ਵਰਮ ਆਦਿ ਕੀੜਿਆਂ ਦੇ ਰੋਗ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸਨ।³⁸ ਕਲੀਸੀਆ ਦੀ ਵਧੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹ ਇਕ ਹੋਰ ਢੰਗ ਹੈ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ ਮਸੀਹੀਆਂ ਨੇ ਹੈਰੋਦੇਸ ਦੀ ਮੌਤ ਵਿਚ ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਹੱਥ ਵੇਖਿਆ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਵਚਨ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ।³⁹ ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਹੋਰ ਸਮਿਆਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।⁴⁰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਪਾਲਾਂ ਵਿਚ ਫ਼ੈਲਿਕਸ ਅਤੇ ਫ਼ੋਸਤੁਸ ਵੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਮਿਲਾਂਗੇ।

⁴¹ ਇਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ ਬ੍ਰਿਟੈਨਿਕਾ ਵਿਚ 'ਹੈਰੋਡ'।⁴² ਜੋਸੇਫ਼ਸ ਬਰਟਨ ਕਾਫ਼ਮੈਨ, ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਐਕਟਸ (ਆਸਟਿਨ, ਟੈਕਸਸ: ਫ਼ਰਮ ਫ਼ਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਹਾਊਸ, 1976), 240।⁴³ ਨਕਲੀ ਅੰਗ ਲਾਉਣ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨੂੰ ਮੈਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸਮਝਾਂਗਾ। ਪਰ ਮੈਂ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਕੇ ਇਹ ਗੱਲ ਅਹਿਮ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸ਼ਿਦਗੀ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੈ।

© 2009 Truth for Today